

Agnieszka Wilczyńska, Agnieszka Konik

**SPRAWOZDANIE Z WIZYTY PROFESORA PHILIPA ZIMBARDO
W KRAKOWSKIEJ AKADEMII
IM. ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO
17-18 MARCA 2016 ROKU**

W dniach 17 i 18 marca 2016 roku Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego odwiedził światowej sławy psycholog społeczny profesor Philip Zimbardo.

Prof. Zimbardo zajmuje się psychologią zła, dehumanizacji, terroryzmu, problemem nieśmiałości oraz psychologiczną perspektywą czasu. Jest twórcą jednego z najbardziej dyskutowanych eksperymentów psychologicznych, znanego jako „Stanfordzki Eksperyment Więzienny”, w którym udowodnił, że zdrowi psychicznie ludzie znajdując się w specyficznych okolicznościach mogą wcielić się w role oprawców i ofiar. Profesor jest autorem licznych publikacji popularyzujących psychologię, założycielem „Kliniki Nieśmiałości” oraz twórcą Projektu Bohaterskiej Wyobraźni. Wykładał na najbardziej prestiżowych amerykańskich uczelniach: Yale, Columbia, Barnard College, Uniwersytecie Nowojorskim oraz Uniwersytecie Stanforda, którego obecnie jest emerytowanym profesorem.

17 marca 2016 r., podczas uroczystego posiedzenia Senatu, Philipowi Zimbardo został nadany tytuł Honorowego Profesora Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Z tej okazji w uroczystej części spotkania Profesor wygłosił mowę pt.: „Zaproszenie do rozpoczęcia społecznej rewolucji”,

Prof. Philip Zimbardo podczas nadania tytułu Honorowego Profesora Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

Uroczystość wręczenia tytułu Honorowego Profesora Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Od lewej: Prorektor prof. dr hab. Maria Kapiszewska, Rektor prof. dr hab. Jerzy Malec, prof. Philipa Zimbardo.

w której przedstawił „Siedem ścieżek Doktora Z. do spełnionego życia – zarówno osobistego jak i społecznego”. Następnie odbył się jego wykład, pt. „From Evil to Heroism: Transformation of Polish Youth”, który został entuzjastycznie przyjęty przez ponad 450 uczestników wydarzenia. Po oficjalnej uroczystości Profesor spotkał się przybyłymi gośćmi. Pracownicy i studenci mogli rozmawiać z Profesorem, robić z nim pamiątkowe zdjęcia, uzyskać autograf, a nawet dedykowany wpis do książki.

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego to pierwsza w Polsce uczelnia, która stała się akredytowanym ośrodkiem Projektu Bohaterskiej Wyobraźni. Było to doskonałą okazją do tego, aby podczas drugiego dnia wizyty, 18 marca 2016 r., zorganizować w murach uczelni II Ogólnopolskie Spotkanie Projektu Bohaterskiej Wyobraźni z udziałem Profesora Philipa Zimbardo, trenerów, nauczycieli i dyrektorów szkół oraz studentów i pracowników naukowych uczelni. Celem spotkania była prezentacja osiągnięć Projektu w Polsce oraz przedstawienie planów na kolejny rok.

„Projekt Bohaterskiej Wyobraźni” (*Heroic Imagination Project* – HIP) to autorskie przedsięwzięcie Prof. Zimbardo. Jest globalną inicjatywą o charakterze edukacyjno-popularyzatorskim, stawiającą sobie za cel promowanie pozytywnych postaw w życiu codziennym, poszukiwanie niezwykłych bohaterów wśród zwyczajnych ludzi, którzy chcą nieść pomoc innym. „Projekt Bohaterskiej Wyobraźni” rozpoczął się w 2008 roku w San Francisco, a jego immanentną częścią jest program edukacyjny *Rozumienie Ludzkiej Natury*. Na Program HIP *Rozumienie Ludzkiej Natury* składa się sześć interwencji – modułów lekcyjnych, z których każdy dotyczy ważnego społeczno-psychologicznego tematu. Wszystkie mają istotne znaczenie dla rozumienia i poprawy indywidualnej, społeczno-politycznej i kulturowej rzeczywistości. Z taką bowiem myślą stworzone zostały, aby nie tylko przekazywać wiedzę, ale także uczyć empatii, trenować współodczuwanie, a zwłaszcza podejmowanie codziennych działań mających na celu zmianę zjawisk, w których może wyzwać się zło. Te tematy to np. rasizm, władza, podporządkowanie się grupie, stereotypy, przypisywanie cech innym czy bezmyślność w trudnych sytuacjach. Program HIP jest atrakcyjny zarówno dla nauczycieli, jak i dla uczniów. Podczas lekcji HIP uczniowie oglądają filmy, odgrywają scenki, ich wyobraźnia jest pobudzana. W efekcie młodzi ludzie zapamiętują materiał i potrafią go wykorzystać w codziennym życiu. Ten innowacyjny program edukacyjny, powstał na bazie najnowszych wyników badań psychologii społecznej, psychologii społecznej oraz dziedzin pokrewnych.

Profesor Zimbardo koordynuje i wspiera działania międzynarodowych liderów i zespołów, tzw. Z-Teamów, które tworzą osoby bezpośrednio z nim współpracujące: naukowcy i praktycy. To psychologowie społeczni i kliniczni, którzy w codziennym kontakcie omawiają bieżące doświadczenia i wymieniają się wiedzą, aktualizując poszczególne lekcje programu HIP. Od blisko pięciu lat, partnerem *Heroic Imagination Project* w San Francisco oraz założycielem i lide-

rem polskiego Projektu Bohaterskiej Wyobraźni jest dr Agnieszka Wilczyńska, także wykładowca na Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Z-Team stanowią osoby, które reprezentują różne obszary badawcze i odmiennie pasje – łączy ich wspólna idea pracy w HIP, są to zarówno naukowcy, jak i animatorzy.

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego przystąpiła do HIP w 2015 roku i jest pierwszą w Polsce szkołą wyższą akredytowaną przy projekcie. Tym samym na Wydziale Psychologii i Nauk Humanistycznych KAAFm wyznaczono nowy kierunek interdyscyplinarnych badań naukowych, włączający uczelnię do międzynarodowego zespołu badawczego rozwijającego interwencje i badającego ich efektywność. Prace nad rozwijaniem oraz wdrażaniem modułów edukacyjnych HIP wpisują KAAFm w rekomendowane przez Komisję Europejską strategię rozwoju szkolnictwa wyższego. Najnowsze wyniki badań w dziedzinie psychologii społecznej przekładają się na praktykę. Prowadzone są na KAAFm szkolenia Nauczycieli HIP, którzy w szkołach podczas pracy z dziećmi i młodzieżą wykorzystują nowo poznane strategie, narzędzia i ćwiczenia.

Prelegentów oraz uczestników II Ogólnopolskiego Spotkania Projektu Bohaterskiej Wyobraźni przywitał Dziekan Wydziału Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Następnie dr Agnieszka Wilczyńska zainaugurowała spotkanie przypomnieniem znaczących wydarzeń naukowych i społecznych, w które Projekt Bohaterskiej Wyobraźni był zaangażowany w roku 2015 (m.in. udział III Kongresie Polskiej Edukacji oraz w festiwalu TEDxRawaRiver „Energia–Fantazja–Siła”, Honorowy Patronat Minister Edukacji Narodowej i in.). Ponadto zaznaczyła, że projekt HIP został stworzony z myślą o tym, aby na bazie najnowszych osiągnięć nauk społeczno-humanistycznych dokonywać zmiany społecznej, aby szerzyć ideę bohaterskiej wyobraźni, która pozwala stworzyć w wyobrażeniach siebie, jako Bohatera dnia codziennego, który podejmuje działania chroniące dobro, zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego, przejawów braku zaangażowania, konformizmu i uprzedzeń poprzez kształtowanie bohaterskich postaw życiowych jest głównym celem Projektu HIP, a szczególnymi adresatami są młodzi ludzie. Z kolei dr Maciej Milczanowski, Kierownik Centrum ds. Rozwiązywania Konfliktów im. Philipa Zimbardo podkreślił, że wdrożenie Projektu HIP powoduje, że edukacja przestaje promować rywalizację, a staje się edukacją prospołeczną, wspierającą współpracę, która pozwala rozumieć i łagodzić konflikty. Dr Mariola Paruzel-Czachura, koordynator działu szkoleń w HIP, zaprezentowała efekty implementacji projektu w ostatnim roku. Przypomniała także założenia modułu pierwszego, który dotyczy zjawiska postronnego widza, tzw. Efektu Gapia (Bystander Effect), pojawia się u uczestników różnych grup społecznych. Może on prowadzić do dramatycznych w skutkach wydarzeń, jak na przykład nieudzielenie pomocy lub zignorowanie ważnych sygnałów pozwalających komuś zachować godność. Inspirujący temat poruszany

w module drugim HIP zaprezentowała dr Agnieszka Skorupa, koordynująca dział projektów społecznych w Projekcie Bohaterskiej Wyobraźni. Wskazała ważność zmiany myślenia z nastawienia sztywnego na rozwojowe, przytaczając także wyniki wieloletnich badań dr Carol Dweck, dr Lisy Blackwell i współpracowników. Uczniowie, którzy charakteryzują się nastawieniem rozwojowym wykazują większą motywację do nauki, mają lepsze oceny i wyniki z egzaminów. Zajęcia HIP pozwalają uczestnikom przekraczać granice własnego myślenia, które dotąd wydawały się niemożliwe do przekroczenia. To znakomity materiał do pracy nie tylko dla uczniów, ale dla pracowników firm i dla każdego człowieka, który chce poznać i wykorzystać swój dotąd nieodkryty potencjał. Szkolenia z modułu drugiego, *Kreowanie nastawienia rozwojowego*, rozpoczną się dla nauczycieli szkół już w maju 2016 roku w całej Polsce. Bernadetta Szklarska i Katarzyna Pelc podzieliły się swoim doświadczeniem aplikacji Projektu HIP wśród uczniów z Zespołu Szkół Ogólnokształcących Integracyjnych nr 5 w Krakowie. Podkreślały, że szkoła nie musi w specjalny sposób przygotowywać się do wdrożenia programu (od strony technicznej czy też organizacyjnej), ale wskazane jest, aby nauczyciele i uczniowie mieli świadomość nowatorstwa programu i efektów, które można dzięki niemu osiągnąć. Lekcje HIP mogą być prowadzone w ramach godzin wychowawczych lub jako element uzupełniający podczas innych zajęć, na przykład na lekcjach z języka polskiego czy z języka angielskiego (wówczas prowadzony jest wariant anglojęzyczny), na zajęciach dotyczących wiedzy o społeczeństwie lub podczas wycieczki szkolnej. Uczniowie z ZSOI nr 5 w Krakowie przygotowali film dotyczący kształtowania empatii i pomagania, który został wyświetlony. Nauczyciele HIP podkreślają, że – zwykle – podczas tradycyjnych lekcji szkolnych w przebieg procesu nauczania angażują się głównie tzw. „dobrzy uczniowie” – natomiast nowatorskie zajęcia HIP przyciągają wszystkich uczniów – także tych nieaktywnych lub rozwijających się w innym tempie. Dzięki temu tworzy się przestrzeń zaangażowania w aktywności społeczne i intelektualno-twórcze uczniów przejawiających różne trudności, a nie tylko zdolnych i wybijających się. Elżbieta Więclaw i Iwona Guzicka z Zespołu Szkół Filomata z Gliwic – zaprezentowały teledysk stworzony przez uczniów ich szkoły pt.: „Bohaterem Każdy Może Zostać”. Zwróciły również uwagę, że Moduły edukacyjne HIP zostały przygotowane tak, że ani szkoła, ani nauczyciele nie muszą wkładać dodatkowej pracy w przygotowanie materiału. Prowadzący lekcje nauczyciel HIP otrzymuje bowiem gotowe dane, wyniki badań, teorię wraz z opisem działań i materiały video – tak naprawdę gotowy scenariusz lekcji. Przy minimalnym nakładzie pracy nauczyciel może uzyskać maksymalne wyniki. Filomata stara się objąć projektem HIP uczniów na każdym etapie edukacji zachęcając uczniów i nauczycieli do własnych inicjatyw. Tomasz Wojtasik reprezentujący wraz z Krystyną Szczęsną-Witkowską Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny METIS w Katowicach przedstawił doświadczenia z wdrażania Projektu Bohaterskiej Wyobraźni w szkołach na terenie Katowic i Śląska. Z ko-

lei Andrzej Białek, reprezentujący Stowarzyszenie im. Jana Karskiego z Kielc, opowiedział o aplikacji modułu trzeciego, dotyczącego redukcji uprzedzeń i dyskryminacji. Kielce to miejsce, które historia szczególnie naznaczyła cierpieniem Żydów już w powojennej Polsce. Jak podkreślał Jan Białek, *pogrom kielecki* do tej pory jest wypierany przez mieszkańców miasta, dlatego ważne jest szerzenie – z wsparciem Projektu HIP – świadomości społecznej i historycznej, bez której nie da się zwalczać dyskryminacji i uprzedzeń społecznych. Koordynator ds. Promocji Projektu Bohaterskiej Wyobraźni, Agnieszka Konik podsumowała, że każda szkoła może taki program wdrożyć – zwłaszcza dotyczy to szkół, w którym nagromadzenie problemów społecznych jest duże. Efekty Programu – zarówno krótko- i długoterminowe są nie do przecenienia. Zwykle już uczestnictwo w dwóch pierwszych modułach wzmacnia zaangażowanie ucznia w działania szkoły, pojawiają się zachowania prospołeczne, wzrasta poczucie przynależności do szkoły, a tym samym wzrasta frekwencja szkolna, ponadto poszerzane zostają możliwości intelektualne i twórcze uczniów.

W najbliższym roku planujemy nie tylko szkolenia w ramach HIP, ale także badanie ich efektywności. Ma służyć temu współpraca Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego z trzema uczelniami Europejskimi, w Portugalii, Włoszech i na Węgrzech. KAAF – lider międzynarodowego zespołu, przygotowała pomysł projektu edukacyjnego, mającego na celu zaimplementowanie wybranych modułów do programów uczelni.

Spotkanie na Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego było doskonałą okazją do podzielenia się z Profesorem doświadczeniem pracy w sektorze edukacji. Wzięli w nim udział trenerzy i nauczyciele HIP, pedagodzy i psychologowie szkolni, dyrektorzy szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz średnich, a także studenci i osoby, które chcą zaangażować się w działania Projektu Bohaterskiej Wyobraźni w Polsce. Na koniec spotkania uczestnicy grupowo odśpiewali życzenia dla Profesora Zimbardo, który ukończył w dniu 23 marca 83 lata. Profesor podkreślił, że wiedza, jaką nabywają uczestnicy Projektu HIP, zobowiązuje do tego, by podejmować świadome, społeczne działania. Takiego podejścia nie odnotowaliśmy dotąd w żadnym innym systemie edukacyjnym na świecie. Wiedza ma wystarczający potencjał, by sprawić, aby każdy uczeń mógł stać się liderem – czynnikiem inicjującym zmianę społeczną. Upowszechniana przez Prof. Zimbardo idea o rozpoczęciu społecznej rewolucji oznacza, że każdy uczestnik lekcji HIP ma odwagę stać się pierwszym inicjatorem zmian, za którym podążą inni. To świadomy psychologiczno-społeczny proces, w który zaangażować możemy się wszyscy, by wydobywać z każdego człowieka to, co w nim tkwi pozytywnego i przyczyniać się tym do globalnej zmiany społecznej.